

ARCHIWISTA

BIULETYN KWARTALNY

Stowarzyszenia Archiwistów Polskich

Rok XIX

Nr 1/2 (72/73)



2048/633

PD14/4
w. elu. mmp/4

REDAGUJE ZESPÓŁ

Zygmunt Kolankowski (redaktor), Andrzej Igielski, Regina Piechota,
Bolesław Woszczyński (sekretarz redakcji).

Adres Redakcji: Archiwum PAN
00-330 Warszawa, Nowy Świat 72 pok. 8

Rachunek bieżący w NBP: Stowarzyszenie Archiwistów Polskich
Zarząd Główny — Warszawa, NBP XV Oddz. nr 1153-5656-132

- 3 -

2. Częstochowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Warta" w Częstochowie
3. Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Wigolen" w Częstochowie-Gnaszynie
4. Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Lentex" w Lublińcu
5. Częstochowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Z. Modzelewskiego "Ceba" w Częstochowie
6. Przędzalnia Czesankowa im. M. Koszutskiej "Elanex" w Częstochowie
7. Przędzalnia Czesankowa im. 1 Maja "Wełnopol" w Częstochowie
8. Myszkowskie Zakłady Przemysłu Wełnianego "Wartex" w Myszkowie
9. Częstochowskie Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych "Polgal" w Częstochowie
10. Zakłady Konfekcji Technicznej "Polnam" w Częstochowie.

W latach 1979-1980 przeprowadzano szczegółowe wizytacje wszystkich w/w zakładów. Wizytacje te miały na celu zorientowanie się w wielkości zasobu poszczególnych archiwów, w stanie ich uporządkowania i ewidencji, w warunkach ich przechowywania - /lokal, personel/, a także czy zakłady te posiadają i stosują branżowe normatywy kancelaryjne. Bodźcem do przeprowadzenia tych wizytacji była m.in. troska, aby akta te, bezcenne z punktu widzenia badań naukowych, nie uległy zniszczeniu, zwłaszcza że były sygnały o dość lekceważącym stosunku dyrekcji niektórych zakładów przemysłowych do spraw archiwalnych.

Ażeby należycie zobrazować istniejący stan rzeczy - przejdę do szczegółowego omówienia poszczególnych zakładów włókienniczych pod kątem ich historii, zasobu i stanu jego uporządkowania.

1. Częstochowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Stradom" w Częstochowie

Zakład powstał w 1882 r. jako fabryka szpagatu założona przez grupę miejscowych kapitalistów. W 1913 r. fabryka została przekształcona w spółkę akcyjną i otrzymała nazwę: Często-

chowskie Zakłady Wyrobów Włókienniczych "Stradom" Sp. Akc. Obejmowała ona przedziałnię, tkalnię i wykończalnię wyrobów jutowych, konopnych i lnianych oraz fabrykę wyrobów powroźniczych. Zatrudnionych w niej było ok. 3 tys. pracowników. Zakłady istniały aż do 1945 r., kiedy to zostały upaństwowione. Akta z przedwojennego okresu działalności zakładu zostały przejęte w latach 1953 i 1962 przez Archiwum Państwowe w Częstochowie w ilości 140 j.a. /3 mb/. Akta te zostały uporządkowane i przygotowane do udostępnienia badaczom. Akta zakładów z okresu po 1945 r. znajdują się jeszcze w archiwum zakładowym lecz zachowały się w stanie szczątkowym. Z lat 1945-1956 w archiwum znajduje się tylko 7 teczek akt kat. "A". Pozostałe akta zginęły. Jak wynika z lektury protokołów wizytacji archiwum zakładowego dopiero w 1969 r. zatrudniono w charakterze archiwistki osobę posiadającą odpowiednie kwalifikacje do tej pracy. Ona to uporządkowała akta i zewidencjonowała je, lecz zaginionych akt z lat 1945-1956 nie udało się już odnaleźć. Obecnie w archiwum zakładowym przechowuje się ok. 110 mb. akt, z czego kat. "A" jest ok. 15 mb. Akta te umieszczone są w szafach pancernych i posiadają osobną ewidencję. Akta kat. "B" leżą na regałach w teczkach i paczkach.

Obecna sytuacja archiwum uległa pogorszeniu. Ekatowa archiwistka odeszła, a jej obowiązki powierzono pracownicy teleksu, a następnie radiowęzła zakładowego. Również i lokal archiwum pozostawia wiele do życzenia. Mieści się on na strychu starego budynku fabrycznego i składa się z 5 pomieszczeń o łącznej powierzchni ok. 50 m². Część lokalu jest nieogrzewana, co utrudnia systematyczne prowadzenie prac archiwalnych, których największe nasilenie przypada na miesiące zimowe.

2. Częstochowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Warta" w Częstochowie

Zakłady powstały w 1896 r. jak Przedziałnia i Tkalnia Juty "Warta" S.A. i zajmowały się produkcją przędzy i tkanin jutowych oraz przerobem lnu. W 1939 r. zakład został przejęty pod zarząd niemiecki i kontynuował swoją produkcję. W 1943

r. maszyny i urządzenia zdemontowano i wywieziono do nieczynnych magazynów, a w budynkach uruchomiono fabrykę zbrojeniową "Hasag", która istniała do 1945 r. i zatrudniała Żydów oraz jeńców. W 1945 r. zakład został upaństwowiony i powrócił do swojej pierwotnej produkcji przyjmując nazwę "Częstochowskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Warta". Z okresu przedwojennej działalności fabryki zachowało się tylko 13 j.a. akt, które zostały przejęte do Archiwum Państwowego w 1975 r. Pozostałe akta z okresu przedwojennego najprawdopodobniej uległy zniszczeniu podczas wojny. Z lat 1945-1962 przejęto do Archiwum Państwowego 108 j.a. /3 mb/, które zostały uporządkowane i udostępnione dla celów badawczych. W archiwum zakładowym przechowuje się akta z lat 1963-1980 w ilości ok. 200 mb, z czego 4 mb stanowi kat. "A". Akta zostały w 1970 r. uporządkowane przez Spółdzielnię Inwalidów "Ogniwo" w Rudzie Śl., a od 1973 r. powierzono prowadzenie archiwum pracownicy działu administracyjnego, która zdobyła odpowiednie kwalifikacje na kursie archiwalnym w Katowicach. Obecnie akta są uporządkowane i zewidencjonowane. Przeprowadza się też co kilka lat brakowanie przeterminowanych akt kat. "B", aby nie zalegały w stosunkowo niewielkim pomieszczeniu archiwum. Lokal archiwum ma powierzchnię ok. 50m² i zajmuje 1 pomieszczenie na najwyższym piętrze jednego z budynków produkcyjnych. Wyposażenie stanowią regały metalowe. Posiada on ogrzewanie c.o. i oświetlenie. W zasadzie spełnia warunki konieczne do przechowywania kat.

Zarówno zasób jak i lokal nie budzą poważniejszych zastrzeżeń

3. Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Wigolen" w Częstochowie-Gnaszynie

Zostały uruchomione w 1912 r. pod nazwą Spółka Akcyjna Gnaszyńskiej Manufaktury. Zakłady obejmowały przedziałnię, tkalnię i wykończalnię lnu i juty. Zatrudniały 1500 robotników. W 1945 r. zakłady zostały upaństwowione i otrzymały nazwę Gnaszyńskie Zakłady Przemysłu Lniarskiego. Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione. Akta tych zakładów zostały przejęte przez Archiwum Państwowe w latach 1956 i 1962 w ilości 173 j.a. /3,6 mb/. Podzielono je na dwa zespoły, z których jeden

dotyczył Gnaszyńskiej Manufaktury i miał rozmiar 46 j.a. /0,7 mb/, a drugi dotyczył GZPL z lat 1945-1956 i miał objętość 104 j.a. /0,8 mb/. Akta zostały uporządkowane i przygotowane do udostępnienia.

W archiwum zakładowym znajdują się akta z lat 1956-1978 w ilości ok. 300 mb, w tym kat. "A" ok. 15 mb z lat 1945-1969 /z lat 1945-1956 pojedyncze teczki/.

Akta nowsze kat. "A" znajdują się nadal w komórkach organizacyjnych ze względu na bardzo złe warunki lokalowe archiwum zakładowego. Akta przechowywane w archiwum posiadają ewidencję. Lokal archiwum mieści się pod rampą kolejową w piwnicy i zajmuje 2 pomieszczenia o pow. ok. 100 m² oddzielone od reszty pomieszczeń ścianką ażurową. W lokalu panuje wilgoć, ponieważ z przechodzących przez niego nieszczelnych przewodów c.o. kapie woda. Warunki te narażają na zniszczenie przechowywane tam akta.

Opiekę nad archiwum sprawuje już od kilku lat pracownica centrali telefonicznej i telexu. Praca jej jest tak absorbująca że nie może ona systematycznie wykonywać prac archiwalnych, co negatywnie odbija się na aktach. Akta kat. "B" wybrakowywane są nie regularnie, natomiast akt kat. "A" od 10 lat do archiwum nie przyjmuje się. Sytuacja ta wymaga jak najszybszej zmiany.

4. Zakłady Przemysłu Lniarskiego "Lentex" w Lublińcu

Powstały w 1911 r. jako przedziałnia wełny. Zakład ten stanowił własność francuskiej spółki akcyjnej "Motta". Należały do niej również zakłady "Union Textile" w Częstochowie, którym przedziałnia w Lublińcu została wydzierżawiona. Po upaństwowieniu w 1945 r. zakłady w Lublińcu przestawiły się na produkcję artykułów lniarskich i pochodnych. Obecnie zakłady "Lentex" są czołowym producentem wykładzin podłogowych dla potrzeb budownictwa. Do 1975 r. w/w Zakłady znajdowały się pod opieką Archiwum Państwowego w Tarnowskich Górach, dlatego też stosunkowo skromne są informacje na temat ich historii. W 1980 r. przeprowadzono wizytację archiwum zakładowego i jest to jedyne źródło wiedzy o zasobie tego archiwum. Posiada ono akta z lat 1951-1979 w ilości ok. 310 mb, w tym kat. "A" - ok. 27 mb. Akta były w 1971 r. porządkowane przez Spół-

dzielnię Inwalidów, która wybrakowała makulaturę i uporządkowała oraz zewidencjonowała pozostałe akta. Brakowanie akt tego zakładu przeprowadza się bardzo rzadko z powodu braku normatywu kancelaryjnego, który ułatwiłby archiwistcie kwalifikowanie akt. Niedawno na stanowisku archiwisty nastąpiła zmiana i obowiązki te przejęła młoda pracownica działu administracyjnego, absolwentka studium pomaturalnego. Osoba ta nie ma doświadczenia w wykonywaniu powierzonych prac, a ponadto jest obciążona szeregiem innych prac i archiwum prowadzi dorywczo. Lokal mieści się w biurowcu zakładów i zajmuje 2 pomieszczenia na 1 piętrze o pow. 50 m². Wyposażenie stanowią regały drewniane podwójne. Pomieszczenia te są zbyt szczupłe w stosunku do ilości przechowywanych akt, co utrudnia wykonywanie prac archiwalnych.

5. Częstochowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Z. Modzelewskiego "Ceba"

Zakład powstał w 1882 r. jako fabryka przędzy i worków jutowych. Około 1900 r. fabryka została przejęta przez Francuskie Towarzystwo Przędzalnicze "La Czenstochovienne", które uruchomiło w niej również produkcję wyrobów bawełnianych. Pod zarządem spółki francuskiej zakład bardzo rozwinął swoją produkcję i zatrudnienie, które doszło w latach 30-tych do 5000 robotników. W 1939 r. zakład przeszedł pod zarząd komisaryczny niemiecki i oprócz wyrobów bawełnianych i jutowych rozpoczął produkcję wyrobów papierowych. W 1945 r. został upaństwowiony i otrzymał nazwę Częstochowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione, a w 1957 r. został przemianowany na Częstochowskie Zakłady Przemysłu Bawełnianego im. Z. Modzelewskiego. Obecnie zakłady są jedynym w Polsce producentem tkaniny texasowej.

Akta zakładów z lat 1885-1945 przejęto do Archiwum Państwowego w Częstochowie w latach 1953-1967 w ilości ok. 1279 j.a. /28 mb/ oraz z lat 1945-1957 - w ilości 859 j.a. /14 mb/. Akta zostały uporządkowane i opracowane.

W Archiwum Zakładowym znajdują się akta z lat 1959-1980 w ilości ok. 400 mb, w tym kat. "A" - ok. 15 mb. Akta są uporządkowane wg struktury organizacyjnej i zewidencjonowane. W zakładach tych archiwum od początku było prowadzone zgodnie z

wymogami przez etatowego archiwistę. Akta kat. "B", których okres przechowywania minął, są na bieżąco przekazywane na makulaturę. Osoba prowadząca archiwum konsultuje się z pracownikami WAP w wypadku zaistniałych trudności. Lokal archiwum również spełnia warunki niezbędne do przechowywania akt. Mieści się w suterenie budynku biurowego i zajmuje 5 pomieszczeń o łącznej powierzchni ok. 200 m². Wyposażenie stanowią podwójne regały metalowe perforowane. Lokal posiada ogrzewanie c.o., oświetlenie i wentylację.

CZPB "Ceba" są jednym z nielicznych na terenie naszego województwa zakładów, gdzie do spraw archiwalnych podchodzi się z należyтым zrozumieniem.

6. Przedzalnia Czesankowa im. M. Koszutkiej "Elanex" w Częstochowie

Zakład powstał w 1889 r. jako własność spółki francuskiej "Motte, Meillasoux i Caullier". Należała do niej czesalnia, przedzalnia, tkalnia i farbiarnia wełny czesnakowej. W 1926 r. zakład przekształcony został w Towarzystwo Akcyjne "Union Textile" z siedzibą w Łodzi. Oprócz zakładu w Częstochowie do spółki tej należały fabryki w Lublińcu i Łodzi. W 1927 roku siedziba spółki została przeniesiona do Częstochowy. Był to jeden z największych zakładów tej branży w Polsce, zatrudniał ok. 2300 robotników. W latach 1939-1945 zakład znajdował się pod zarządem komisarycznym niemieckim. W 1945 r. został upaństwowiony i początkowo nosił starą nazwę, a następnie został przemianowany na Państwowe Zakłady Przemysłu Wełnianego Nr 8 w Częstochowie. Akta zakładów z lat 1889-1945 zostały przekazane do Archiwum Państwowego w latach 1954, 1969 i 1962 w ilości ok. 150 j.a. /6 mb/. Zostały one uporządkowane i przygotowane do badań naukowych. Akta z lat 1945-1956 zostały przejęte w latach 1957-1961 do Archiwum Państwowego w ilości 330 mb /13 mb/. Po wybrakowaniu makulatury pozostało 165 j.a. Obecnie w archiwum zakładowym przechowywane są akta z lat 1957-1979 w ilości ok. 102 mb oraz 30 mb akt z lat 1907-1945 /listy płacy B-50 wykorzystywane są jako akta personalne/.

Akta kategorii "A" znajdują się w kancelarii ZOS. Ich ilości nie udało się ustalić, zakład nie dostarczył też spisu akt do wiadomości WAP. Akta przechowywane w archiwum są

uporządkowane i zewidencjonowane. Brakowanie przeterminowanych akt kat. "B" przeprowadzane jest na bieżąco. Archiwum było przez wiele lat prowadzone przez etatowego archiwistę, który umiejętnie wykonywał swoje obowiązki, lecz zmarł nieoczekiwanie i jego stanowisko objęła pracownica działu administracyjnego, która oprócz archiwum prowadzi jeszcze magazyn druków i inne prace.

Archiwum zajmuje lokal w suterenie budynku biurowego o pow. ok. 70 m². Lokal jest wyposażony w regały drewniane, posiada ogrzewanie, oświetlenie i wentylację.

7. Przedzalnia Czesankowa im. 1 Maja "Wełnopol" w Częstochowie

Powstała w 1887 r. jako własność belgijskiej firmy "Peltzer i S-owie". W 1910 r. została przekształcona w Spółkę Akcyjną pod nazwą "Towarzystwo Akcyjne Przemysłu Włóknistego w Częstochowie". Zakład obejmował przedzalnię, niciarnię, czesalnię i farbiarnię wełny oraz garbarnię skór baranich. Zatrudniał ok. 1600 robotników. Jako fabryka wełniana działał on do 1939 r. W czasie wojny maszyny i urządzenia włókiennicze zostały wywiezione w głąb Rzeszy, a w budynkach zainstalowano zakłady zbrojeniowe "Hasag", które produkowały amunicję i zatrudniały głównie Żydów. W 1945 r. zakłady upaństwowiono i otrzymały nazwę "Zakłady Metalurgiczne "Metal". W 1946 r. maszyny włókiennicze częściowo odzyskano i przywrócono produkcję włókienniczą. Zakłady otrzymały nazwę "Częstochowskie Zakłady Przemysłu Wełnianego im. 1 Maja".

Z przedwojennego okresu działalności zakładu /z lat 1887-1939/ przejęte do Archiwum Państwowego 10 mb akt, które zostały opracowane dla celów badawczych. W archiwum zakładowym znajdują się akta z lat 1946-1980 w ilości ok. 250 mb, w tym kat. "B" - ok. 17 mb. Ponadto w archiwum są jeszcze książeczki pracy z "Hasagu Peltzery". Wszystkie akta są uporządkowane, podzielone na kategorie archiwalne i zewidencjonowane. Najcenniejsze akta przechowywane są w kasie pancерnej i w szafach żaluzyjnych. Pozostałe akta leżą na regałach. Brakowanie przeterminowanych akt kat. "B" przeprowadzane jest co 2 lata. Archiwum to przez 30 lat prowadziła archiwistka, która z pełnym zrozumie-

niem podchodziła do swojej pracy. Archiwum w Przedzalni "Weł-nopol" było jednym z nielicznych w częstochowskich zakładach przemysłowych fachowo prowadzonych archiwów zakładowych. Obecnie, w związku z odejściem na emeryturę w/w archiwistki, zatrudniono nową pracownicę. Pewne zastrzeżenia budzi lokal archiwum. Mieści się on na poddaszu starego budynku fabrycznego i zajmuje 3 pomieszczenia o pow. ok. 100 m². Jedno z pomieszczeń jest zawilgocone, prawdopodobnie wskutek przecieków z dachu. Zachodzi obawa, że wilgoć może uszkodzić akta.

8. Myszkowskie Zakłady Przemysłu Wełnianego "Wartex" w Myszkowie

Powstały w 1883 r. jako fabryka bawełniana założona przez 2 kapitalistów z Saksonii Schmelzerów. W 1897 r. fabryka została przekształcona w Towarzystwo Akcyjne Bawełnianej Manufaktury "August Schmelzer" w Myszkowie. Fabryka obejmowała przędzalnię bawełny, szarpalnię i farbiarnię. W roku 1930 zakład występował już pod nazwą Maszkowska Przędzalnia "August Schmelzer" S.A. Fabryka zatrudniała ok. 600 robotników. Pod tą postacią zakłady działały do 1945 r. tj. do upaństwowienia. Od 1945 r. produkcja zakładów została przeprofilowana na surowiec wełniany. Obecnie Zakłady "Wartex" są czołowym producentem włóczki wełnianej.

Akta zakładów z lat 1883-1945 zostały przejęte przez Archiwum Państwowe w Częstochowie w 1967 r. za pośrednictwem Archiwum Państwowego w Będzinie, któremu podlegał b. powiat zawierciański /do 1955 r. Myszków należał do powiatu zawierciańskiego/ w ilości 24 mb. Po uporządkowaniu akt powstał zespół liczący 168 j. inw. /6,7 mb/.

W archiwum zakładowym "Wartexu" przechowywane są akta z lat 1945-1980 w ilości ok. 165 mb, w tym kat. "A" ok. 2,5 mb z lat 1945-1962. Akta nowsze są w komórkach organizacyjnych. W 1963 r. archiwum było porządkowane przez Spółdzielnię Inwalidów. W latach 1964-1973 opiekę nad archiwum sprawował etatowy archiwista. Następnie etat zlikwidowano i prowadzenie archiwum powierzono pracownikom działu administracji. W wyniku tej zmiany stan archiwum uległ pewnemu pogorszeniu, ponieważ nie przejmowano akt kat. "A". z poszczególnych działów, nie wykonywano też systematycznie innych prac archiwalnych. W 1981

r. Zakład nadesłał pisemną informację, że w ramach realizacji zaleceń powizytacyjnych przejęto zaległe akta kat. "A". Dotychczas jednak nie przesłano do WAP spisu akt kat. "A", co utrudnia orientację odnośnie ich zawartości. Kilka słów należy wspomnieć o lokalu archiwum. Mieści się on w jednym ze starych budynków fabrycznych i zajmuje 1 pomieszczenie o pow. ok. 60 m². Wyposażenie stanowią regały metalowe perforowane. Pomieszczenie to jest niewystarczające, aby pomieścić całą produkcję aktową zakładu, zwłaszcza że akta są brakowane nie-regularnie i spore ilości makulatury leżą na podłodze i na regałach.

Opiekę nad archiwum sprawuje aktualnie referentka działu administracyjnego, która na wniosek WAP została skierowana na Korespondencyjny Kurs Archiwalny przy WAP w Katowicach.

9. Częstochowskie Zakłady Artykułów Technicznych i Galanteryjnych "Polgal" w Częstochowie

Powstały w 1881 r. jako fabryczka produkująca guziki z orzecha kokosowego. Jej właścicielami byli Jan i Stanisław Grosmanowie. W 1912 r. zakład przekształcił się w spółkę akcyjną pod nazwą Częstochowska Fabryka Guzików dawn. Jan i Stanisław Grosman, Sp. Akc. Był to jeden z czołowych producentów w swojej branży. W okresie okupacji zakład został przejęty pod zarząd powierniczy. Po zakończeniu wojny zakład upaństwowiono i kontynuowano przedwojenną produkcję. W 1961 r. nastąpiło połączenie Fabryki Guzików z Częstochowską Fabryką Igieł i Wyróbów Metalowych "Igmet" /powstała w 1965 r./. Dzięki temu połączeniu nastąpiło większe zróżnicowanie profilu produkcji zakładu.

Akta Fabryki Guzików zostały przejęte przez Archiwum Państwowe w Częstochowie w latach 1954 i 1959 w ilości ok. 3,2 mb. Po uporządkowaniu zespół liczy 96 j. inw. Akta fabryki igieł natomiast zostały przejęte w stanie szczerkowym.

Obecnie w archiwum zakładowym znajduje się ok. 150 mb akt z lat /1880/ 1945-1980, w tym akt kat. "A" ok. 3 mb. Są to akta fabryki guzików, natomiast akta fabryki igieł przechowywane są osobno i liczą ok. 70 mb. Akta zostały uporządkowane w 1979 r. przez Sp-nię Inwalidów "Domena", która wybrakowała makulaturę, a pozostałe akta uporządkowała i zewidencjonowała. Jak wynika z lektury protokołów wizytacji archiwum zakładowego

nie zatrudniano tam w ogóle etatowego archiwisty, lecz sprowadzano co jakiś czas ekipę ze Sp-ni Inwalidów, która porządkowała archiwum, usuwając narosłe zaległości. Obecnie archiwum również nie prowadzi etatowy archiwista, lecz opiekę nad nim sprawuje kierownik działu administracyjnego, który ogranicza się jedynie do przechowywania kluczy od lokali archiwum. Lokale te również budzą poważne zastrzeżenia. Jeden z nich znajduje się w niepodpiwniczonym baraczkę i zajmuje powierzchnię ok. 15 m². W lokalu nie ma podłogi, tylko beton, ściany są zawilgocone, okienko nad drzwiami jest wybite i nie zabezpieczone kratą, nie ma ogrzewania. Natomiast drugi lokal mieści się w budynku "Igmetu" i zajmuje pomieszczenie pod schodami, bez okna, ogrzewania i wentylacji o pow. 8 m². Zarówno jeden jak i drugi lokal nie odpowiadają wymaganiom niezbędnym dla prawidłowego przechowywania akt.

10. Zakłady Konfekcji Technicznej "Polnam" w Częstochowie

Zakłady powstały w 1961 r. z połączenia 2 zakładów: Zakładów Tkanin Technicznych /powstałych w 1951 r. początkowo jako oddział CZEL "Stradom", a następnie samodzielny zakład/ i Fabryki Kapeluszy. Fabryka Kapeluszy była zakładem starym, powstałym w 1901 r. jako producent kapeluszy i czapek przeznaczonych głównie na rynek rosyjski. Współwłaścicielami fabryki byli H. Markusfeld i St. Grosman. W 1907 r. fabryka została przekształcona w spółkę akcyjną i zatrudniała ok. 400 robotników. W latach 1914-1921 została zatrzymana z powodu braku rynków zbytu. W 1921 r. ponownie ją uruchomiono, lecz zmniejszono produkcję i stan zatrudnienia. W 1932 r. nazwa zakładu brzmiała: Fabryka Kapeluszy i Wyrobów Włókienniczych w Częstochowie Sp. Akc. Oprócz kaplinów produkowano tam również gotowe kapelusze damskie i męskie oraz włóczkę. Podczas okupacji fabryka znajdowała się pod zarządem powierniczym. Po wojnie została upaństwowiona. W 1950 r. nosiła nazwę: Zjednoczone Zakłady Przemysłu Kapeluszniczego Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione Oddział C w Cz-wie. Po połączeniu z Fabryką Tkanin Technicznych w 1961 r. zakład otrzymał nazwę Częstochowskie Zakłady Konfekcji Technicznej i Wyrobów Filcowych. Głównym produktem tego zakładu są namioty turystyczne i cyrkowe /wyprodukował on rów-

niez dach dla Opery Leśnej w Sopocie/. Akta Fabryki Kapeluszy z lat 1901-1944 zostały przekazane do Archiwum Państwowego w latach 1952 i 1962 w ilości 2 mb. Po uporządkowaniu zespół liczy 74 j. inw. /1 mb/. Pewne niewielkie ilości akt tej fabryki znajdują się jeszcze w archiwum zakładowym "Polnamu" i mają zostać przekazane do WAP. Obecnie w archiwum zakładowym znajdują się akta własne od 1951 r. oraz byłej kapeluszowni od 1925 r. w ilości ok. 100 mb, w tym kat. "A" ok. 4 mb /384 teczek/. Akta są uporządkowane i zewidencjonowane. Prace te przeprowadziła w 1980 r. Spółdzielnia Inwalidów "Domena". W zakładzie tym sytuacja archiwum jest podobna jak we wcześniej omówionym "Polgalu". Nie ma wyznaczonego pracownika do prowadzenia archiwum, tylko co kilka lat zleca się uporządkowanie akt Spółdzielni Inwalidów. Opiekę nad archiwum sprawuje kierownik działu administracyjnego, który z racji swojej funkcji ogranicza się do przechowywania kluczy od lokalu archiwum. Lokal archiwum również pozostawia wiele do życzenia. Mieści się on na poddaszu jednego z budynków produkcyjnych i zajmuje 1 pomieszczenie o pow. ok. 50 m². Jest ono nieogrzewane, część lokalu jest przykryta szklanym dachem. Warunki te w pewnym stopniu również wpływają na to, że prace archiwalne są prowadzone sporadycznie. Pewne nadzieje na pozytywną zmianę budzi budowa nowego biurowca dla Zakładów, w którym ma się również znaleźć miejsce na archiwum.

Po szczegółowym omówieniu poszczególnych zakładów przemysłu lekkiego nasuwa się kilka uwag natury ogólnej. Przede wszystkim należy tu powiedzieć parę słów o normatywach kancelaryjnych, gdyż są one podstawą prawidłowego prowadzenia archiwum. Do tego celu potrzebne są instrukcje kancelaryjne wraz z wykazem akt i instrukcje archiwalne, z którymi w przemyśle lekkim jest nie najlepiej. Ogólny normatyw dla wszystkich przedsiębiorstw przemysłu włókienniczego opracowało MPL w 1962 r., lecz nie został on wprowadzony w życie. Traktowano go jedynie jako pomoc dla archiwistów do prawidłowego kwalifikowania akt na kategorie archiwalne. Kancelarie do dzisiaj posługują się dziennikiem podawczym, uważając, że jest on bardziej poręczny. Również w poszczególnych komórkach organizacyjnych normatywy te nie są znane, wskutek czego akta trafiają do archiwum bez kwalifikacji na kategorie archiwalne i bez prawidłowego opisu teczek. Zmusza to archiwistę do wy-

konserwacji szeregu dodatkowych czynności, które absorbują jego czas i często powodują narastanie zaległości. Winą za ten stan rzeczy należy obciążyć zjednoczenia, które nie nieopracowały wytycznych w sprawach archiwalnych dla podległych zakładów, ani też nie wyegzekwowały wprowadzenia ich w życie. Tym sposobem w niektórych zakładach znany jest tylko wykaz akt z 1952 r. /ZPL "Wigolen"/, a w innych nie ma żadnego normatywu /ZPL "Lentex"/. W okresie późniejszym niż w/w normatywy opracowały dla swoich zakładów wytyczne: Zjednoczenie Przemysłu Filcowego i Tkanin Technicznych z 1969 r. /do "Polnamu" jednak prawdopodobnie nie dotarły/ i Zjednoczenia Przemysłu Artykułów Technicznych i Galanterijnych z 1978 r./ ten normatyw dotarł do "Polgalu", ale nie jest wykorzystywany/ Samodzielnie opracowały dla siebie instrukcję kancelaryjną wraz z wykazem akt CZPB "Ceba" w 1977 r., a ostatnio WAP otrzymał informację o opracowaniu normatywu kanc. przez Mysłowski Zakłady Przemysłu Wełnianego "Wartex". Ani jeden, ani drugi normatyw nie zostały jednak dotychczas przedstawione do zaopiniowania i zatwierdzenia Wojewódzkiemu Archiwum Państwowemu w Częstochowie. Uważa się, że z normatywami kancelaryjnymi powinni zapoznać się w pierwszej kolejności pracownicy prowadzący archiwum zakładowe, dlatego też Archiwum Wojewódzkie postuluje skierowanie tych osób na Korespondencyjny Kurs Archiwalny.

Druga uwaga ogólna dotyczy zasobu. Ogólnie we wszystkich 10 zakładach przemysłu lekkiego przechowywanych jest ok. 2120 mb akt, z czego kat. "A" - 110 mb. Jest to proporcja 1:20. Świadczy ona o tym, że akt kat. "A" jest w archiwach znacznie mniej niż powinno być. Część tych akt została przekazana do Archiwum Państwowego, ale w niektórych zakładach akt kat. "A" zachowało się 2 lub 3 mb. Niektóre archiwa zakładowe nie przejmowały od kilku lat z komórek organizacyjnych akt z powodu ciasnoty lokalowej. Część akt jednak uległa zniszczeniu lub zaginęła wskutek niewłaściwego przechowywania. Należy przypuszczać, że pewna ilość akt kat. "A" mogła znaleźć się wśród akt kat. "B" wskutek niewłaściwej kwalifikacji. Te akta, które są w archiwach zakładowych posiadają ewidencję i są uporządkowane, choć nie zawsze zgodnie z wymo-

gami. Brakowanie przeterminowanych akt kat. "B" przeprowadzane jest nieregularnie. Niektóre, jak np. "Ceba", wybrakowują matrikulaturę corocznie, ale są i takie, z których bardzo rzadko napływają wnioski na brakowanie akt /np. Lentex, Polgal, Polnam/. Najprawdopodobniej brakowanie akt odbywa się bez zezwolenia WAP, co stwierdzono podczas wizytacji w "Polnamie".

Trzecia sprawa dotyczy personelu archiwów zakładowych. Tylko 2 spośród 10 omawianych zakładów zatrudniają etatowego archiwistę. Są to "Ceba" i "Wełnopol". W 4 zakładach archiwami opiekują się pracownicy działu administracyjnego /"Elanex", "Wartex", "Warta", "Lentex"/, a w 2 pracownice telexu i telefonistki /"Stradom", "Wigolen"/. W pozostałych 2 nie wyznaczono dotychczas pracownika do prowadzenia archiwum i opiekę nad nim sprawuje kierownik działu administracyjnego /"Polgal" i "Polnam"/. Jak z tego krótkiego wyliczenia wynika, sytuacja kadrowa archiwów zakładowych jest niekorzystna. Nie można wymagać od wszystkich zakładów, aby w obecnej sytuacji, kiedy likwiduje się tzw. przerosty administracyjne, tworzyły etaty archiwistów, lecz praca osoby wyznaczonej do prowadzenia archiwum powinna być tak uregulowana, aby nie kolidowała z zasadniczymi obowiązkami /np. obsługa telexu czy centrali telefonicznej/, a równocześnie umożliwiała systematyczne prowadzenie archiwum. Kwalifikacje osób prowadzących archiwa zakładowe pozostawiają również sporo do życzenia. Tylko 2 archiwistki mają ukończony Kurs Archiwalny, 1 została skierowana przez zakład na Kurs w ramach realizacji zaleceń powizytacyjnych, lecz po jego ukończeniu poszła na urlop opiekuńczy, a jej obowiązki przejęła inna pracownica. W pozostałych zakładach archiwistki nie mają wymaganych kwalifikacji. Wynika to z tego, że archiwistkami są przeważnie młode kobiety z małymi dziećmi, dla których wyjazdy do Katowic na zajęcia z Kursu stanowią poważne obciążenie, w związku z czym nie wyrażają one zgody na skierowanie ich na kurs.

Kolejna sprawa to lokale archiwów zakładowych. Jak wynika ze szczegółowego omówienia poszczególnych zakładów, nie wszędzie odpowiadają one warunkom niezbędnym do przechowywania akt. Połowa omawianych zakładów dysponuje w miarę odpowiednimi pomieszczeniami. Są to: "Ceba", "Elanex", "Warta", "Wartex",

"Lentex". Pozostałe zakłady usytuowały swoje archiwa na strychach /"Stradom", "Polnam", "Wełnopol"/ lub w zawilgoconych piwnicach /"Wigolen"/ czy w niepodpiwniczonych baraczkach /"Polgal"/. W czasie przeprowadzonych wizytacji poruszano problem warunków lokalowych archiwów zakładowych w szczególnie drastycznych przypadkach, lecz dyrekcje zakładów uważały tę sprawę za marginalną i jej załatwienie odsuwały na dalszy plan. Jedynie akta finansowe o wartości trwałej /bilanse/ we wszystkich zakładach były pieczołowicie przechowywane ze względu na sprawy materialne. Inne akta w potocznym rozumieniu uważa się za znacznie mniej ważne i do ich właściwego zabezpieczenia nie przykładano się dużej wagi.

Na koniec pragnę przedstawić kilka wniosków, których realizacja mogłaby poprawić sytuację archiwów zakładowych w przedsiębiorstwach przemysłu lekkiego:

1. Należy niezwłocznie opracować instrukcję kancelaryjną i wykaz akt dla tych zakładów, które ich dotychczas nie mają. Ponadto należy te normatywy wdrożyć do codziennego użytku.
2. W każdym zakładzie powinien być wyznaczony pracownik do prowadzenia archiwum. Powinien on posiadać ukończony kurs archiwalny. Prowadzenie archiwum powinno być zaznaczone w przydziale czynności. Wskazane byłoby określenie czasu przeznaczanego na prace archiwalne.
3. Prace archiwalne należy prowadzić systematycznie, akta przejmować z komórek organizacyjnych w ustalonych terminach. Przejmowane akta powinny być zewidencjonowane i zakwalifikowane do poszczególnych kategorii archiwalnych. Szczególną uwagę należy zwrócić na akta kat. "A".
4. Należy dążyć do poprawy warunków lokalowych archiwów. Niedopuszczalne jest umieszczanie archiwów w pomieszczeniach nie przystosowanych do przechowywania akt.

Elżbieta Łokuciejewska
Bydgoszcz

Materiały archiwalne Spółdzielczości
z okresu PRL w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Bydgoszczy

Spółdzielczość w Polsce Ludowej uzyskała dominującą pozycję w dziedzinie zaopatrzenia wsi i zbytu produktów rolnych w dziedzinie drobnej wytwórczości i usług oraz równorzędną rolę z handlem państwowym w zaopatrywaniu ludności miast^{1/}.

Przeprowadzona w latach 1944-1946 nacjonalizacja podstawowych gałęzi gospodarki narodowej oraz reforma rolna, otworzyła przed spółdzielczością możliwość wszechstronnej działalności. Pilną sprawą było zjednoczenie rozbitego już przed wojną ruchu spółdzielczego i wytyczenie nowych zadań spółdzielniom w zmiennych warunkach społecznych, politycznych i gospodarczych. Tą sprawą zajął się Kongres Spółdzielczy w Lublinie w dniach 25-26 listopada 1944 r. Ważnym osiągnięciem Kongresu było zjednoczenie ruchu spółdzielczego i stworzenie nowych form organizacyjnych. Na miejsce wielu dawnych Związków powstały dwa Związki: jeden gospodarczy - "Społem" Związek Gospodarczy Spółdzielni Społżywców RP, drugi rewizyjny - Związek Rewizyjny Spółdzielni Rzeczypospolitej Polskiej^{2/}.

Na wsi za podstawową formę spółdzielczości uznano spółdzielnię "Samopomoc Chłopska". Dalszym krokiem było utworzenie dla poszczególnych związków spółdzielni Centrali łączącej w sobie działalność gospodarczą i rewizyjną. Zadaniem tych centrali było koordynowanie i lustrowanie, instruowanie i nadzorowanie działalności zrzeszonych spółdzielni. Wreszcie powołano Centralny Związek Spółdzielczy, jako naczelną organizację ruchu spółdzielczego w Polsce. Do głównych zadań CZS należało

czuwanie nad prawidłowym rozwojem całej spółdzielczości w Polsce oraz reprezentowanie jej w kraju i wobec zagranicy. Dnia 1 lipca 1948 r. powołano do życia siedem central spółdzielczych, nadając im statuty ustanowione przez Centralny Związek Spółdzielczy. Działały w tym okresie następujące Centrale:

- 1/ Centrala Rolnicza Spółdzielni "Samopomoc Chłopska"
- 2/ Centrala Spółdzielni Spożywców "Społem"
- 3/ Centrala Spółdzielni Mleczarsko-Jajczarskich
- 4/ Centrala Spółdzielni Pracy
- 5/ Centrala Spółdzielni Wytwórczych "Solidarność"
- 6/ Centrala Spółdzielni Wydawniczych i Ksiągarskich
- 7/ Centrala Spółdzielni Mieszkaniowych

Równocześnie z powstaniem tych central, uległ likwidacji Związek Rewizyjny Spółdzielni RP, oraz "Społem" Związek Gospodarczy Spółdzielni RP³.

Do chwili uchwalenia przez Sejm w dniu 17.II.1961 r. ^{4/} ustawy o spółdzielniach i ich związkach, obowiązywała ustawa z dnia 29.X.1920 r. Była ona w międzyczasie pięciokrotnie modyfikowana w latach 1923, 1934, 1945, 1948, 1949. Obecna ustawa z 17.II.1961 r. dostosowana została do nowych warunków politycznych, społecznych i gospodarczych. Zawiera ona przepisy wspólne dla wszystkich typów spółdzielni. Ustawa zniosła Centralny Związek Spółdzielczy, a powołała w jej miejsce nową reprezentację ruchu spółdzielczego - Naczelną Radę Spółdzielczą. Jej kompetencje w porównaniu z dawnymi kompetencjami CZS zostały znacznie ograniczone^{5/}.

Dawnym centralom spółdzielczym /wg nomenklatury z Ustawy z 1948 r./ ustawa z 1961 r. nadała nazwę centralnych związków spółdzielni. Jednocześnie wszystkie centrale zmieniły statuty, a niektóre również nazwy i tak:

Związek Spółdzielni Mleczarskich na Centralny Związek Spółdzielni Mleczarskich,

Związek Spółdzielni Mieszkaniowych i Budowlanych na Centralny Związek Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego,

Związek Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowej na Centralny Związek Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowej,

Krajowa Rada Spółdzielni Produkcyjnej na Centralny Związek Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych^{6/}.

Organizacja wszystkich centralnych i terenowych związków oparta jest na zasadach samorządu spółdzielczego. Działają one na podstawie statutu ustalonego przez zjazd przedstawicieli spółdzielni. Każda centrala w stosunku do zrzeszonych spółdzielni prowadzi działalność gospodarczą, rewizyjną, instrukcyjną i szkoleniową⁷. Centralom podlegają krajowe związki spółdzielcze, wojewódzkie związki spółdzielcze, wojewódzkie spółdzielnie oraz okręgi lub oddziały wojewódzkie central spółdzielczych. Im bezpośrednio podporządkowane zostały spółdzielnie określonego typu.

Struktura organizacyjna znajduje odbicie w zespołach archiwalnych, przechowywanych w archiwach polskich m.in. w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Bydgoszczy. W związku ze zmianą podziału terytorialnego Polski i reorganizacją władzy administracji terenowej, spółdzielczość w Polsce również uległa reorganizacji w latach 1975/1976. Zmiany te nie mają jeszcze odbicia w aktach przechowywanych w WAP w Bydgoszczy.

Przystępując do charakterystyki zespołów celowe byłoby ich pogrupowanie wg kryterium ilości informacji o spółdzielczości. Stosując się do powyższego wyodrębnić można zespoły o znaczeniu pierwszo i drugorzędym.

Charakterystykę zespołów rozpocząć należy od omawiania zespołów grupy drugorzędnej, zawierającej informacje o charakterze ogólnym. Są to zespoły organów władzy administracji państwowej, samorządowej i administracji gospodarczej prywatnego handlu i przemysłu ujęte w poniższym wykazie.

Wykaz zespołów organów władzy administracji państwowej, samorządowej i administracji gospodarczej prywatnego handlu i przemysłu

Lp.	Nazwa zespołu	Daty skrajne	Ilość jedn.dot. spółdziel.
1.	Urząd Woj. Pomorski w Bydgoszczy	1945-1950	44 j. inw.
2.	Starostwo Pow. Bydgoskie w Bydgoszczy	1945-1950	13 j. inw.
3.	Starostwo Pow. Wyrzyskie w Wyrzysku	1945-1950	1 j. inw.

Lp.	Nazwa zespołu	Daty skrajne	Ilość jedn. dot. spółdziel.
4.	Zarząd Miejski w Bydgoszczy	1928-1945 1950-1951	6 j. inw.
5.	Pomorska Woj. Rada Narodowa w Bydgoszczy	1945-1950	18 j. inw.
6.	Prezydium Woj. Rady Narodowej w Bydgoszczy	1950-1965	39 j. inw.
7.	Prezydium Pow. Rady Narodowej w Świeciu	1951-1965	69 j. a.
8.	Prezydium Pow. Rady Narodowej w Wyrzysku	1951-1965	29 j. a.
9.	Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy	1954-1951	10 j. inw.

Wymienione wyżej zespoły przejęte zostały w komplecie do WAP w Bydgoszczy w latach 1957-1970. Wyjątek stanowi zespół Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy, który sukcesywnie przekazywany jest do bydgoskiego archiwum.

Zespoły te są zespołami uporządkowanymi i posiadają inwentarze książkowe. Tylko zespół Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy i Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Świeciu posiadają stałe części inwentarze kartkowe i spisy zdawczo-odbiorcze, a zespół Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku tylko spisy zdawczo-odbiorcze.

Do grupy zespołów posiadających podstawowe materiały źródłowe do dziejów spółdzielczości należą zespoły związków spółdzielczych szczebla wojewódzkiego, branży spożywców, rolniczej, rolniczo-handlowo-produkcyjnej, oszczędnościowo-pożyczkowej, meblarskiej, spółdzielni pracy różnych branż i spółdzielni produkcyjnych. Na końcu zostaną przedstawione także spółdzielcze organizacje społeczne nadzorujące prace spółdzielni. Przechodząc do charakterystyki tych zespołów należy dodać, że badacz znajdzie w niej informacje dotyczące przejęcia, uporządkowania, pomocy ewidencyjnych i rozmiarów zespołów.

Wykaz Zespołów Archiwalnych Instytucji Spółdzielczych

Lp.	Branża gospodarki narodowej	Nazwa zespołu	Daty skrajne	Ilość jedn.	Środki ewidencyjne
1.	Spożywoza	Wojewódzki Związek Spółdzielni Mleczarskich w Bydgoszczy	1945-1975	258 j. a.	spisy zdawczo-odbiorcze
2.		Związek Spółdzielni Mleczarskich, Okręgowy Oddz. w Bydgoszczy Dział Rewizyjny	1958-1962	60 j. a.	"-
		Centralny Związek Spółdz. Mleczarskich, Okręgowy Oddz. w Bydgoszczy Wydział Lustracji	1963-1970	66 j. a.	"-
		"Społem" Związek Gospod. Spółdz. RP Okręgowy Oddz. w Bydgoszczy	1945-1950	240 j. inw.	inwentarz książkowy
2.	Rolnicza	Wojewódzki Związek Spółdz. Ogrodniczych w Bydgoszczy	1949-1970	303 j. inw.	"-
		Wojewódzki Związek Rolniczych Spółdz. Produkcyjnych w Bydgoszczy	1949-1966	435 j. a.	spisy zdawczo-odbiorcze
3.	Rolniczo-handlowo-produkcyjna	Wojewódzki Zarząd Związku Samopomocy Chłopskiej w Bydgoszczy	1945-1957	209 j. a.	"-
		Pomorska Spółdzielnia Rybacka "Samopomoc Chłopska" w Bydgoszczy	1947-1954	62 j. a.	"-

Lp.	Branże gospodarki narodowej	Nazwa zespołu	Daty skrajne	Ilość jedn.	Środki ewidencyjne
4.	Oszczędnościowo-pożyczkowa	Centralny Związek Spół. Oszczęd.-pożyczkowej Wojewódzki Oddział w Bydgoszczy	1951-1975	503 j.a.	spisy zdawczo-odbior.
5.	Meblarska	Krajowy Związek Meblarskich Spółdz. Pracy w Bydgoszczy	1955-1964	513 j. inw.	inwentarz książkowy
6.	Różne branże	Związek Spółdzielni Pracy województwa bydgoskiego	1945-1950 1954-1955	256 j. inw.	"
7.	Metalowa	Związek Spółdz. Przemysłowych i Rzemieślniczych - grupa zespołów na woj. bydgoskie	1946-1950 -1954-	20 j. inw.	"
8.	Drzewna i Wytwórczości Różnej	Związek Branżowy Spółdz. Metalowych w Bydgoszczy	1950-1954	20 j. inw.	"
9.	Budowlana	Związek Branżowy Spółdz. Drzewnych i Wytwórczości Różnej w Bydgoszczy	1950-1954	39 j. inw.	"
10.	Chemiczna i Mineralna	Związek Branżowy Spółdz. Budowlanych w Bydgoszczy	1950-1953	24 j. inw.	"
11.	Odzieżowo-włókiennicza	Związek Branżowy Spółdz. Chemicznych i Mineralnych w Bydgoszczy	1950-1954	17 j. inw.	"
12.	Skórzana	Związek Branżowy Spółdz. Odzieżowo-Włókienniczej w Bydgoszczy	1950-1954	23 j. inw.	"
		Związek Branżowy Spółdz. Skórzanych w Bydgoszczy	1950-1954	44 j. inw.	"

Lp.	Branże gospodarki narodowej	Nazwa zespołu	Daty skrajne	Ilość jedn.	Środki ewidencyjne
13.	Usługowa	Związek Branżowy Spółdzielni Usługowych w Bydgoszczy	1950-1954	20 j. inw.	inwentarz książkowy
14.	Różne Branże Przemysłowa, Usługowa i Handlowa	Wojewódzki Związek Inwalidów w Bydgoszczy	1950-1954	38 j. inw.	"
15.		Związek Rewizyjny Spółdzielni RP Okręg Pomorski w Toruniu	1945-1948	80 j. inw.	"
16.		Związek Zawodowy Pracowników Handlu i Spółdzielczości w Polsce, Zarząd Okręgowy w Bydgoszczy	1949-1961	102 j.a.	spisy zdawczo-odbiorowe

Poza wyżej wymienionymi zespołami w WAP w Bydgoszczy znajduje się grupa zespołów Rolniczych Spółdzielni Wytwórczych, Zrzeszeń i Produkcyjnych.

Należy na wstępie dodać, że zespoły te nie posiadają zbyt dużej wartości historycznej. Są one pod względem zawartości aktowej jednolite. Poza tym pochodzą tylko ze zlikwidowanych spółdzielni i z tego też względu nie dają one pełnego obrazu działalności spółdzielczości tego typu na terenie powiatu szubińskiego, świeckiego i wyrzyskiego. Grupę akt tworzy 98 zespołów tj. 391 j.a. i tak: 24 zespoły - 106 j.a. z powiatu szubińskiego, a 8 zespołów - 32 j.a. z powiatu świeckiego z lat 1951-1962, 65 zespołów - 241 j.a. z powiatu wyrzyskiego z lat 1950-1964. Przeciętnie w jednym zespole liczba jednostek waha się od 1 - 12 j.a. Zespoły te posiadają inwentarze kartkowe i spisy zdawczo-odbiorcze.

Przedstawione w wykazie zespoły, zostały przejęte do WAP w Bydgoszczy w latach 1953-1980. Zespoły, które posiadają moc ewidencyjną w postaci inwentarzy kartkowych i książkowych są zespołami uporządkowanymi. Część zespołów jest jeszcze nie uporządkowana z prowizoryczną sygnaturą, wyposażoną tylko w spisy zdawczo-odbiorcze. W momencie zakończenia prac porządkowych nad tymi zespołami dotychczasowe prowizoryczne sygnatury ulegną zmianie.

Opierając się na dokonanym wcześniej podziale zespołów na zespoły o znaczeniu pierwszo i drugorzędnym zostanie poniżej przeprowadzona charakterystyka zawartości tych zespołów. W pierwszym rzędzie omówiona zostanie zawartość aktowa zespołów drugorzędnych, przy charakterystyce zespołów grupy podstawowej zostanie uwzględnione kryterium branżowe.

Przechodząc do omawiania grupy akt o znaczeniu drugorzędnym, należy stwierdzić, że na czoło wysuwa się najbardziej ważki pod względem treści zespół Urzędu Wojewódzkiego Pomorskiego w Bydgoszczy.

Powojenna sytuacja spółdzielczości, odradzanie się jej w pierwszych pięciu latach Polski Ludowej obrazują akta Wydziału Handlu. Akta te dotyczą rejestracji spółdzielni, organizacji spółdzielczości handlowej, nadzoru i pomocy dla spół-

dzielni⁸, sprawozdań referatu handlowego z działalności spółdzielni⁹ dostaw obowiązujących, kontraktacji i skupu żywności¹⁰. Spółdzielczość przemysłową obrazują akta Wydziału Przemysłu zawierające ewidencję przedsiębiorstw przemysłu spożywczego, w tym spółdzielczości spożywczych.

Trudne warunki, z którymi musiała borykać się spółdzielczość wiejska w pierwszych latach powojennych, znalazły swoje odbicie w aktach starostw powiatowych. I tak w zespole Starostwa Powiatowego Bydgoskiego, materiały zawierają dane o tworzeniu się pierwszych gminnych i gromadzkich Związków Samopomocy Chłopskiej¹¹. W aktach starostwa Powiatowego Wyrzyskiego w Referacie Przemysłu i Handlu, znajdują się akta do działalności spółdzielni powiatowych¹².

Ciekawą grupę akt tworzą materiały do dziejów bydgoskich spółdzielni spożywców "Społem", spółdzielni cukierniczych i piekarniczych, znajdujące się w zespole Zarządu Miejskiego w Bydgoszczy¹³.

Dość szeroko potraktowana jest problematyka Samopomocy Chłopskiej w aktach Pomorskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Oprócz sprawozdań Oddziału Wojewódzkiego Związku Samopomocy Chłopskiej w Toruniu¹⁴ znajdują się także sprawozdania powiatowych Związków Samopomocy Chłopskiej¹⁵.

Poważny ubytek majątku trwałego w spółdzielczości przemysłowej, spowodowany zniszczeniami wojennymi i konfiskatą majątku, znajduje odbicie w aktach Wydziału Przemysłu Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Akta zawierają dane związane z organizacją powojennej spółdzielczości spożywców¹⁶, działalnością tych spółdzielni¹⁷, ewidencją spółdzielni spożywców województwa bydgoskiego¹⁸.

W zespołach urzędów administracji terenowej w Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku i Świeciu materiały źródłowe dotyczą głównie organizacji rolniczych spółdzielni produkcyjnych i terenowego przemysłu spółdzielczego. W Wydziale Rolnictwa i Leśnictwa Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku znajdują się akta obrazujące proces tworzenia się nowych rolniczych spółdzielni produkcyjnych na tym terenie¹⁹. i działalność zwłaszcza Spółdzielczości "Społem"²⁰.

W zespole Powiatowej Rady Narodowej w Świeciu w Referacie Przemysłu badacz może dotrzeć do materiałów związanych z rozwojem spółdzielni przemysłowych w powiecie świeckim²¹.

Przy badaniu dziejów spółdzielczego handlu, przemysłu i rzemiosła w latach 1945-1951, nie można pominąć zespołu Izby Handlowo-Przemysłowej. Najcenniejsze akta znajdują się w Oddziale Katastralno-Statystycznym i Referacie Przemysłu Handlu²².

Rozpoczynając charakterystykę zawartości zespołów o znaczeniu podstawowym należy dodać, że kolejność omawianych zespołów będzie taka sama jak w rozdziale poprzednim.

Bardzo ważną formą działalności spółdzielni jest ich udział w przemyśle spożywczym. W Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Bydgoszczy branża spożywcza reprezentowana jest przez Wojewódzki Związek Spółdzielni Mleczarskich, Związek Spółdzielni Mleczarskich Okręgowy Oddział w Bydgoszczy, który w 1963 roku uzyskał rangę Centralnego Związku Spółdzielni Mleczarskich. Zespoły te stanowią dużą wartość badawczą, gdyż mleczarstwo obok cukrownictwa i gorzelnictwa jest zaliczane do najstarszego przemysłu rolno-spożywczego na terenie województwa bydgoskiego.

Organizację spółdzielni mleczarskich najlepiej obrazują akta zespołu Wojewódzkiego Związku Spółdzielni Mleczarskich. Są to akta Wydziału Samorządowego i obejmują: protokoły Walnych Zgromadzeń, akta organizacyjne i zarządzenia wewnętrzne²³. Pozostałe dwa zespoły są nieliczne i zawierają akta tylko poszczególnych Wydziałów i tak: Związek Spółdzielni Mleczarskich - Działu Rewizji²⁴, Centralny Związek Spółdzielni Mleczarskich - Wydziału Lustracji²⁵.

W Gospodarce rolnej produkcja ogrodnicza jest jednym z najbardziej intensywnych działów. Sytuację spółdzielni ogrodniczych ich rozwój obrazują akta zespołu Wojewódzkiego Związku Spółdzielni Ogrodniczych. W zespole znajdują się akta Działu Organizacyjnego, Działu Inwestycji, Działu Handlowego, Działu Ekonomii i Planowania. W Dziale Organizacyjnym w protokołach z Walnych Zgromadzeń, statucie WZSO, protokołach z posiedzeń Rady Okręgowej Centrali Spółdzielni Ogrodniczych znajdują się zagadnienia do organizacji spółdzielni.

Oddziaływanie pionu CSO na produkcję i ukierunkowanie jej

zgodnie z potrzebami, obrazują szczegółowe plany skupu - sieci punktów skupu sprzedaży detalicznej, roczne sprawozdania rolniczych spółdzielni ogrodniczych z obrotu płodami ogrodniczymi²⁶.

Bardzo ważną rolę w gospodarce kraju miały spółdzielnie handlowo-produkcyjne. Sieć handlowo-produkcyjnych spółdzielni Samopomocy Chłopskiej odgrywała decydującą rolę w organizowaniu życia wsi. Usługi handlowo-produkcyjne czynione rolnikom przez spółdzielnie Samopomocy Chłopskiej były niezastąpione i miały uniwersalny charakter. Spółdzielczość handlowo-produkcyjna reprezentowana jest w WAP w Bydgoszczy przez dwa zespoły: Zarząd Związku Samopomocy Chłopskiej i podległej mu Spółdzielni, Pomorskiej Spółdzielni Rybackiej "Samopomoc Chłopska". Zespół Zarządu Związku Samopomocy Chłopskiej zawiera akta organizacyjne Zarządu Wojewódzkiego i zarządów powiatowych²⁷.

W materiałach Działu Rolnego badacz znajdzie cenne sprawozdania z przebiegu kampanii rolnych na terenie województwa bydgoskiego, sprawozdania ze współzawodnictwa powiatowych Związków Samopomocy Chłopskiej²⁸. Zespół Pomorskiej Spółdzielni Rybackiej Samopomocy Chłopskiej, to drugi zespół z tej branży. Organizacja tej spółdzielni zawarta została w protokołach Walnych Zgromadzeń, protokołach Zarządu i Rady Nadzorczej²⁹.

Wśród różnych form spółdzielczości jakie rozwinęły się na ziemiach polskich, spółdzielczość kredytowa jest formą najstarszą. W pierwszych latach powojennych wysiłki SOP skierowane zostały przede wszystkim na udzielenie rolnikom pomocy w likwidacji szkód wojennych i pomocy w zagospodarowywaniu gospodarstw powstałych w wyniku reformy rolnej. W 1955 r. po wprowadzeniu nowego statutu, kasy spółdzielcze obok dotychczas spełnianych czynności udzielały pożyczek ze środków własnych, prowadziły działalność zapomogową dla swych członków. Informacje te badacz znajdzie w zespole Centralnego Związku Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowej, Wojewódzki Oddział w Bydgoszczy w: protokołach z Walnych Zgromadzeń, sprawozdaniach z Zjazdów Delegatów SOP³⁰, materiałach lustracyjnych powiatowych spółdzielni oszczędnościowo-pożyczkowych³¹.

Omawiając materiały źródłowe do dziejów spółdzielczości, nie można pominąć spółdzielni pracy, które tworzą w zasobie WAP w Bydgoszczy grupę zespołów Związku Spółdzielni Pracy. Przed spółdzielczością pracy stały zadania związane z rozwojem usług dla ludności, aktywizacją terenów mniej rozwiniętych gospodarczo i na produkcję towarów brakujących na rynku. Do dziejów spółdzielczości pracy różnych gałęzi przemysłu w WAP znajdują się zespoły:

Związku Spółdzielni Przemysłowo-Rzemieślniczej
Wojewódzkiego Związku Spółdzielni Inwalidów
Związku Branżowego Spółdzielni Metalowych
Związku Branżowego Spółdzielni Drzewnych i Wytwór-
czości Różnej
Związku Branżowego Spółdzielni Budowlanych
Związku Branżowego Spółdzielni Chemicznych i Mineralnych
Związku Branżowego Spółdzielni Odzieżowo-Włókienniczych
Związku Branżowego Spółdzielni Pracy Skórzanych
Związku Branżowego Spółdzielni Usługowych

Akta w tej grupie zespołów jak wspomniane zostało w rozdziale poprzednim są nieliczne i tematycznie jednolite i dotyczą przede wszystkim spraw organizacyjnych Związków i podległych im spółdzielni, a także działalności spółdzielni pracy województwa bydgoskiego. Organizacji Związków i spółdzielni dotyczą przede wszystkim protokoły z posiedzeń Zarządu Związku, protokoły Walnych Zgromadzeń, protokoły ze zgromadzeń przedstawicieli Związków Branżowych. Działalność spółdzielni pracy obrazują: plany techniczno-przemysłowo-finansowe, sprawozdania z wykonania planu, akta rewizji spółdzielni³².

Udział spółdzielczości pracy w branży meblarskiej obrazują akta zespołu Krajowego Związku Meblarskich Spółdzielni Pracy w Bydgoszczy. Był to Związek, któremu podlegały spółdzielnie meblarskie działające w całej Polsce. Zadaniem Związku było przedstawienie zrzeszonych spółdzielni z produkcji rzemieślniczej na przemysłową o wysokiej jakości mebli, oraz wdrażanie postępu technicznego i nowego wzornictwa. Sytuację tę obrazują akta Krajowego Związku Meblarskich Spółdzielni Pracy. Organizacje Związku i podległych mu spółdzielni meblarskich oddają: protokoły i uchwały Zarządu, Rady Nadzorczej, Komisje Związku, protokoły ze Zjazdów Delegatów, Walnych Zgro-

madzeń i spółdzielni³³. Działalność Związku i zrzeszonych spółdzielni zawarta została w planach i sprawozdaniach z działalności Związku i zrzeszonych spółdzielni, materiałach lustracyjnych spółdzielni pracy³⁴.

Bardzo istotnym zagadnieniem jest włączenie się spółdzielczości w działalność handlową i produkcyjną. W trudnych latach powojennych właśnie spółdzielczość "Społem" pełniła funkcję głównego dystrybutora artykułów żywnościowych. Celem nadrzędnym "Społem" było jak najszybsze i najszersze współdzielenie kraju. W WAP znajduje się zespół "Społem" Związek Gospodarczy Spółdzielni RP. Akta zachowane w tym zespole dotyczą przede wszystkim organizacji Oddziałów "Społem" w Bydgoszczy i podległych jemu spółdzielni. Sprawy organizacyjne zawarte zostały w protokołach ze zjazdów, zebrań spółdzielni, zarządzeniach wewnętrznych³⁵, ewidencji spółdzielni w Okręgu Pomorskim³⁶. Całokształt działalności spółdzielczości "Społem" obrazują akta gospodarcze dotyczące nieruchomości "Społem"³⁷, sprawozdania finansowe Oddziałów "Społem"³⁸.

Członkowie, całej spółdzielczości polskiej wszystkich branż, skupieni są w jednej organizacji społecznej Związku Zawodowym Pracowników Handlu i Spółdzielczości. W WAP w Bydgoszczy znajduje się zespół Związku Zawodowego Zarządu Okręgowego w Bydgoszczy - Pracowników Handlu i Spółdzielczości w Polsce. Zawiera on protokoły z posiedzeń Prezydium Zarządu Głównego i Okręgowego³⁹, sprawozdania z wizytacji Rad Zakładowych⁴⁰, sprawozdania z działalności Komisji Kulturalno-Oświatowej przy Zarządzie Okręgowym, Terenowej Komisji Rozjemczej⁴¹.

Organami kontrolującymi i nadzorującymi nad spółdzielniami polskimi były Związki rewizyjne Rzeczypospolitej Polskiej. W zasobie WAP w Bydgoszczy znajduje się zespół Związku Rewizyjnego Spółdzielni RP. Okręg Pomorski w Toruniu. Materiały do takich zagadnień jak doskonalenie metod pracy, popieranie stosunków handlowych spółdzielni, rewizje finansów spółdzielczych⁴², badacz może znaleźć w aktach zespołu, przede wszystkim w najliczniejszych sprawozdaniach polustracyjnych spółdzielni⁴³.

Nowym typem spółdzielczości w Polsce po drugiej wojnie światowej, były rolnicze spółdzielnie produkcyjne. W województwie bydgoskim pierwsze spółdzielnie produkcyjne powstały w 1949 r. Organem nadrzędnym i kierującym pracą rolniczych spółdzielni produkcyjnych był Wojewódzki Związek Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych. Władzami Wojewódzkiego Związku były Powiatowe Związki Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych z terenu woj. bydgoskiego, któremu podlegały bezpośrednio rolnicze spółdzielnie produkcyjne.

W WAP w Bydgoszczy znajduje się zespół Wojewódzkiego Związku Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych, w którym badacz znajdzie ciekawe akta zawierające: programy działalności Woj. Zw. RSP i Pow. Zw. RSP⁴⁴, plany pracy⁴⁵, statut⁴⁶ oraz protokoły i sprawozdania ze Zjazdów Wojewódzkich i Powiatowych Zw. RSP, wykazy RSP z terenu woj. bydgoskiego⁴⁷, wykazy zlikwidowanych RSP⁴⁸, plany pracy WZRSP, PZRSP⁴⁹, zbiorcze sprawozdania roczne ze stanu organizacyjnego i gospodarczego spółdzielni produkcyjnych⁵⁰, materiały lustracyjne RSP⁵¹.

Ostatnią grupą akt omawianą w referacie, jest grupa zespołów Rolniczych Spółdzielni Wytwórczych, Zrzeszeń i Produkcyjnych. Zwierzchni nadzór nad nimi sprawował wówczas poprzez Powiatowe Związki RSP - Wojewódzki Związek Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych. Akta znajdujące się w zespołach nie stanowią dużej wartości. Są one jednolite i zawierają przede wszystkim materiały dotyczące: organizacji i likwidacji spółdzielni, wykazy członków, protokoły z zebrań, bilanse i rozliczenia.

Podsumowując należy stwierdzić, że znajdujące się w zasobie WAP w Bydgoszczy materiały do dziejów spółdzielczości stanowią bogatą i różnorodną bazę źródłową do badań nad ruchem spółdzielczym województwa bydgoskiego w okresie powojennym. Licznie opracowane inwentarze ułatwią badaczowi dotarcie do interesujących go akt.

Przypisy

1. Jakub Drozdawicz, Zagadnienia organizacyjne ruchu spółdzielczego w Polsce, Warszawa 1960, s. 142
2. Józef Gójski, Leon Marszałek, Spółdzielczość, Warszawa 1968, s. 102
3. Tamże, s. 111
4. Dz. UL 1961 nr 12, poz. 61
5. Spółdzielczość w Polsce Ludowej 1944-1968. Wybór druków, Zebrał i wstępem opatrzył Zbigniew Świtalski, Warszawa 1970, s. 481
6. Tamże, s. 482
7. Jakub Drozdawicz, tamże, s. 142
8. Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Bydgoszczy /cyt. dalej, WAPB/, Urząd Wojewódzki Pomorski, sygn. 3737-3747, 3872-3876, 3878
9. Tamże, sygn. 18,12, 3835, 4211, 4232, 4381, 4383, 4449, 4451, 4455-4456, 4547, 4558-4561, 4595, 4713, 4798, 4863
10. Tamże, sygn. 3920, 3921, 4360, 4446, 4451, 4455, 4477, 4602, 4605, 4610
11. WAP Bydgoszcz, Starostwo Powiatowe Bydgoskie z lat 1945-1950, sygn. 102-114
12. WAPB, Starostwo Powiatowe Wyrzyskie z lat 1945-1950/51 sygn. 301
13. WAPB, Zarząd Miejski w Bydgoszczy /1928/ 1945-1950/52
14. WAPB, Pomorska Wojewódzka Rada Narodowa w Bydgoszczy 1945-1950, sygn. 106-107
15. Tamże, sygn. 114, 115, 289, 290, 318
16. WAPB, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy 1950-1965, sygn. 68
17. Tamże, sygn. 351, 153, 377, 410, 411
18. Tamże, sygn. 408, 466, 513, 516
19. WAPB, Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Wyrzysku 1951-1965, sygn. 2700-2717
20. Tamże, sygn. 3079, 3236, 3244.
21. WAPB, Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Świeciu 1951-1965, sygn. 52, 58-59

22. WAPB, Izba Przemysłowo-Handlowa w Bydgoszczy 1945-1951, sygn. 148, 152, 355-358, 361, 376, 392-393
23. WAPB, Wojewódzki Związek Spółdzielni Mleczarskich w Bydgoszczy 1945-1975, sygn. 1-97
24. WAPB, Związek Spółdzielni Mleczarskich Okręgowy Oddział w Bydgoszczy. Dział Rewizji, sygn. 1-66
25. WAPB, Centralny Związek Spółdzielni Mleczarskich Okręgowy Oddział w Bydgoszczy. Wydział Lustracji 1963-1970, sygn. 1-66
26. WAPB, Wojewódzki Związek Spółdzielni Ogrodniczych w Bydgoszczy 1949-1970, sygn. 154, 143, 147, 161-170
27. WAPB, Wojewódzki Zarząd Związku Samopomocy Chłopskiej w Bydgoszczy za lata 1945-1957, sygn. 1-57
28. Tamże, sygn. 60-78
29. WAPB, Pomorska Spółdzielnia Rybacka "Samopomoc Chłopska" w Bydgoszczy 1947-1954, sygn. 1, 3, 15, 20
30. WAPB, Centralny Związek Spółdzielni Oszczędnościowo-Pożyczkowej 1951-1975, sygn. I/71-81 /cyfra rzymska oznacza kolejność przekazywania akt do WAP/
31. Tamże, sygn. II/1-89
32. WAPB, Związek Spółdzielni Przemysłowo-Trzemieślniczych na woj. bydgoskie z lat 1950-1954, sygn. 1-5, 9-14, 20; Wojewódzki Związek Inwalidów w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1-3, 23-38; Związek Branżowy Spółdzielni Metalowych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1, 2, 8, 10; Związek Branżowy Spółdzielni Drzewnych i Wytwórczości Różnej w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1-2, 6, 39; Związek Branżowy Spółdzielni Budowlanych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1-6, 7-10, 24; Związek Branżowy Spółdzielni Chemicznych i Mineralnych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1-3; Związek Branżowy Spółdzielni Odzieżowo-Włókienniczych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1, 2, 8, 9-11; Związek Spółdzielni Pracy Skórzanych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1, 2, 6, 8-28, 44; Związek Branżowy Spółdzielni Usługowych w Bydgoszczy 1950-1954, sygn. 1, 2, 3, 5, 7-18
33. WAPB, Krajowy Związek Meblarskich Spółdzielni Pracy w Bydgoszczy 1955-1964, sygn. 1-20, 330-360
34. Tamże, sygn. 21-230

35. WAPB "Społem" Związek Gospodarczy Spółdzielni RP Okręgowy Oddział w Bydgoszczy, 1945-1950 i sygn. 1, 2, 5, 17, 18, 20, 21, 22
36. Tamże, sygn. 34-35 /wykaz spółdzielni różnych branż w Okręgu/
37. Tamże, sygn. 36-40 /wykaz nieruchomości Oddziałów —"Społem"/
38. Tamże, sygn. 117-149
39. WAPB, Związek Zawodowy Pracowników Handlu i Spółdzielczości w Polsce. Związek Okręgowy w Bydgoszczy, sygn. 2, 5, 13, 15, 17
40. Tamże, sygn. 62
41. Tamże, sygn. 64, 65
42. WAPB, Związek Rewizyjny Spółdzielni RP Okręg Pomorski w Toruniu 1945-1948, sygn. 1-4
43. Tamże, sygn. 5-90
44. WAPB, Wojewódzki Związek Rolniczych Spółdzielni Produkcyjnych w Bydgoszczy 1940-1957-1967, sygn. 4, 5
45. Tamże, sygn. 10, 11
46. Tamże, sygn. 30
47. Tamże, sygn. 25-70
48. Tamże, sygn. 108-110
49. Tamże, sygn. 116-125
50. Tamże, sygn. 130-132
51. Tamże, sygn. 274-310.

INFORMACJE ARCHIWALNE

Udział państwowej służby archiwalnej w obchodach
stulecia ruchu robotniczego

Dnia 26 stycznia 1983 r. w Łodzi odbyła się sesja naukowa na temat "Ruch robotniczy a klasa robotnicza". Udział w organizowaniu sesji wzięło Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Łodzi.

Doc. dr Mieczysław Bandurka wygłosił na sesji referat pt. "Początki ruchu robotniczego w Łodzi", w którym omówił specyfikę rozwoju przemysłowego w Łodzi i okolic, a także podłoże walk polityczno-społecznych. Wiele miejsca poświęcił powstaniu i działalności pierwszej partii robotniczej "Wielki Proletariat", tradycjom obchodów 1 maja w Łodzi oraz "Buntowi Łódzkiemu" w 1892 r.

Z okazji sesji otwarta została wystawa "Łodzianie w walkach społeczno-narodowych". Na ekspozycję złożyły się, oprócz reprodukcji materiałów archiwalnych, także dokumenty oryginalne i akta, ulotki, odezwy, zdjęcia, plakaty i egzemplarze prasy łódzkiej. Uczestników sesji oprowadziła po wystawie dr Julia Wasiak.

x

x

x

Z okazji setnej rocznicy polskiego ruchu robotniczego Archiwum Główne Akt Dawnych wspólnie z Muzeum X Pawilonu Cyta-
deli Warszawskiej zorganizowało w porozumieniu z Muzeum wystawę pt. "Pamięci rewolucjonistów". Na Ekspozycji zgromadzono 800 dokumentów z zasobu AGAD m.in. materiały biograficzne pierwszych polskich działaczy socjalistycznych, programy grup i partii robotniczych, akta policyjno-śledcze i sądowe, egzemplarze prasy socjalistycznej. Ze strony AGAD wystawę przygotowały mgr Julia Godlewska i dr Barbara Sobolowa. W druku znajduje się katalog wystawy. Ekspozycja będzie dostępna dla publiczności do końca 1983 r.

35

x

x

x

Na sympozjum nt. "Źródła do dziejów polskiego ruchu robotniczego" zorganizowanym 18 lutego 1983 r. przez Centralne Archiwum KC PZPR, mgr Grzegorz Bartnik z Archiwum Głównego Akt Dawnych wygłosił referat pt. "Źródła dotyczące ruchu robotniczego w zasobie AGAD". Materiały sympozjum opublikuje Centralne Archiwum KC PZPR.

/Wg Biul. NDAP nr 2-1982/

Porozumienie o współpracy archiwów NRD i PRL

W dniach od 11 do 16 lutego 1983 r. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych prof. dr hab. Marian Wojciechowski gościł w Polsce przedstawicieli państwowej służby archiwalnej NRD w osobach dyrektora Zarządu Archiwów Państwowych NRD Rolanda Leipolda oraz naczelnego redaktora czasopisma "Archivmitteilungen"-Eberharda Schetelicha.

Celem wizyty gości z NRD było podpisanie porozumienia o współpracy między Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych a Zarządem Archiwów Państwowych NRD na lata 1984-1985. Dnia 14 lutego 1983 r. prof. dr hab. Marian Wojciechowski i dyrektor Roland Leipold, w obecności I sekretarza Ambasady NRD w Polsce Günthera Tönniesa, podpisali porozumienie o współpracy między służbami archiwalnymi Polski i NRD, na mocy art. 75 Planu realizacji umowy o współpracy kulturalnej i naukowej między rządem PRL a rządem NRD na lata 1984-1985.

Porozumienie dotyczy m.in.: 1/wymiany doświadczeń o systemie pracy archiwalnej i informowania się o przepisach w tym zakresie; 2/wzajemnej wymiany archiwistów; 3/ sporządzania, w miarę możliwości wykazów poloników i germaników; 4/ wymiany publikacji fachowych; 5/ wymiany mikrofilmów.

W czasie pobytu w Polsce goście zwiedzili WAP w Lublinie oraz Muzeum i teren byłego obozu koncentracyjnego w Majdanku.

/Wg Biul. NDAP nr 2-1982/

50-lecie Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Katowicach

W dniu 11 kwietnia 1983 r. w siedzibie Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach odbyły się obchody z okazji 50 rocznicy utworzenia Archiwum Akt Dawnych Województwa Śląskiego, na bazie którego powstało Wojewódzkie Archiwum Państwowe w Katowicach.

W czasie uroczystości Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych prof. dr hab. Marian Wojciechowski poinformował zebranych o pracach Sejmu nad ustawą o archiwach państwowych oraz przekazał gratulacje pracownikom WAP z okazji ich jubileuszu.

Występujący w imieniu władz politycznych i administracyjnych prof. dr hab. Zbigniew Messner zapowiedział doraźną poprawę katastrofalnej sytuacji lokalowej WAP w Katowicach oraz wprowadzenie do najbliższego planu 5 letniego projektu inwestycyjnego budowy specjalnego gmachu dla Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Katowicach.

Pozwoli to ostatecznie rozwiązać problem magazynowania i ochroni przed zniszczeniem cenne źródła archiwalne.

Z okazji jubileuszu Archiwum otrzymało Złotą Odznakę "Zasłużony w rozwoju województwa katowickiego". Zasłużeni pracownicy WAP zostali udekorowani z okazji jubileuszu odznaczeniami państwowymi i medalami.

/Wg Biul. NDAP nr 2-1982/

"JANUS" - Biuletyn Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów MRA

Do Redakcji "Archiwisty" dotarł pierwszy numer /styczeń 1983 r./ nowego biuletynu Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów Międzynarodowej Rady Archiwów; pełny tytuł angielski "JANUS Bulletin of the Section of Professional Archival Associations of the International Council on Archives", tytuł francuski - "JANUS Biulletin de la Section des Associations Professionnelles du Conseil International des Archives". Czasopismo zamieszcza teksty w jęz. angielskim i francuskim w formie maszynopisu powielonego /format A-3 pomniejszony w czasie powielania do formatu A-4/. Część angielska i część francuska są połączone odwrotnie, a kolorowa lakierowana

okładka posiada dwie strony tytułowe angielską i francuską, również połączone odwrotnie, z analogicznymi tekstami tytułowymi oraz reklamami na odwrocie. Stąd powstała nazwa pisma "Janus" - o dwóch równorzędnych obliczach.

W skład komitetu redakcyjnego wchodzi 7 osób: z Holandii, gdzie mieści się siedziba redakcji pochodzą 3 osoby: pani D. Harpin, J. van Albada, J. Rinzema, z Wielkiej Brytanii dalsze trzy osoby: pani E. Stuart, F. Hull, A. Seaman, siódma osoba G. Naud z Francji.

Na treść pierwszego zeszytu biuletynu "Janus" składa się: 1/ przedmowa, której autorem jest obecny nowy prezes Międzynarodowej Rady Archiwów Carlos Wyfels. Krótka przedmowa zawiera podstawowe dane o Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów MRA jako grupującej członków kat. "B" czyli instytucje poza rządowe, biuletyn ma być organem informującym tej sekcji. 2/ w następnej pozycji pt. "Janus" Miloš Milosević /Jugosławia/ - przewodniczący Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów przedstawia podstawowe zadania biuletynu, który ma nie tylko informować o pracach Sekcji, lecz również publikować wiadomości o poszczególnych stowarzyszeniach archiwistów w niej zrzeszonych. Przyczyni się on do pozyskania nowych członków Sekcji SPAA. 3/ Jaap Rinzema w artykule "About the Section of Professional Archival Associations" omawia okoliczności utworzenia Sekcji i przebieg jej dotychczasowej działalności oraz plany jej działania na najbliższą przyszłość. 4/ Miloš Milosević w artykule zatytułowanym "The Prospects of the Section of Professional Archival Associations seen through the eyes of those members in the Survey", omawia wyniki ankiety, która została przeprowadzona na podstawie ustaleń podjętych na zebraniu członków Sekcji w Oslo 5 września 1981 r. i spotkania zarządu Sekcji SPAA w Heilbron /RFN/ 7 października 1981 r. Ankieta była rozesłana do stowarzyszeń archiwistów zrzeszonych w SPAA, w tym także do Stowarzyszenia Archiwistów Polskich. Z treścią artykułu M. Milosevića mogą zapoznać się Czytelnicy polscy, gdyż tłumaczenie pt. "Perspektywy Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów w oczach członków ankietowanych" zamieszczone zostało w "Archiwiście z 1982 r. nr 3/4/70/71, str. 31-34. 5/ Joan N.T. van Albada zamieścił artykuł pt. "The International Archives Weeks 1984", w którym stwierdzając że Międzynarodowy Tydzień

Archiwów w 1979 r. był wielkim sukcesem, omawia projekt obchodów Międz. Tygodnia Archiwów w 1984 r., zbiegną się one z X Międzynarodowym Kongresem Archiwów, przewidzianym na dni 17-21 września 1984 r., a który odbędzie się w Bonn /RFN/. Udział w obchodach wezmą stowarzyszenia archiwistów zrzeszone w Sekcji.

W biuletynie "Janus" zamieszczono kwestionariusz ankiety w sprawie programu Międzynarodowego Tygodnia Archiwów, skierowanego przez Międzynarodową Radę Archiwów do wszystkich członków kategorii A, B, C.

Tekst biuletynu dopełniają reklamy: 1/ firmy "Dagmar" produkującej kamery mikrofilmowe, 2/ holenderskiej firmy "Ahrend Mawi" oferującej nowoczesne wydajne systemy magazynowania archiwalnego i bibliotecznego /na regałach przesuwanych/.

Reasumując należy stwierdzić, że Sekcja Stowarzyszeń Archiwistów zyskała bardzo ważny czynnik w rozwijaniu działalności w postaci biuletynu "Janus".

Archiwa w "ALA World Encyclopedia of Library and Information Service"

Międzynarodowa Rada Archiwalna opublikowała w 1982 roku w formie odrębnego zeszytu hasło "Archiwa" /Les Archives/, jest to wyciąg z Encyklopedii Bibliotekarstwa i Informacji Naukowej której I tom liczący 600 stron ukazał się nakładem Amerykańskiego Stowarzyszenia Bibliotekarzy w 1980 r. Wyciąg obejmuje 34 strony druku w formacie A-4. Ośmiu autorów w ośmiu rozdziałach omawia istotę, cele i zasady archiwistyki, podstawy ustawodawstwa archiwalnego, zarząd aktami, klasyfikację i selekcję dokumentacji, obsługę informacyjną i udostępnianie, zagadnienia techniczne funkcjonowania archiwów oraz kształtowanie się zawodu archiwisty.

S P R A W Y O R G A N I Z A C Y J N E S A P

VII plenarne posiedzenie Zarządu Głównego

Dnia 26 maja 1983 r. w Centralnym Archiwum KC PZPR odbyło się VII plenarne posiedzenie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Porządek dzienny posiedzenia:

- 1/ Przyjęcie protokołu z poprzedniego posiedzenia
- 2/ Informacja Prezydium Zarządu Głównego SAP o działalności organizacyjnej z okresu między VI a VII plenarnym posiedzeniem
- 3/ Sprawozdanie finansowe SAP za rok 1982
- 4/ Dyskusja łączna nad pkt. 2-3
- 5/ Sprawy różne i wolne wnioski
- 6/ Przyjęcie uchwały.

Informację Prezydium Zarządu Głównego wygłosił przewodniczący prof. dr Zygmunt Kolankowski. Następnie sekretarz generalny ZG SAP kol. Władysław Mroczkowski omówił przebieg i wyniki kampanii sprawozdawczo-wyborczej w Oddziałach Terenowych SAP. Kol. Elżbieta Zaorska - skarbnik Zarządu Głównego przedstawiła sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia Archiwistów Polskich za rok ubiegły.

W dalszym ciągu zebrania przeprowadzona została ożywiona dyskusja nad 2 i 3 punktem porządku dziennego.

Zabierali głos następujący koledzy: Adam Kałuża, Zdzisław Konieczny, Jerzy Pabisz, Mieczysław Motas, Władysław Mroczkowski, Józef Jakubowski, Bolesław Woszczyński. Poruszono sprawę spadku aktywności SAP, co odbiło się wyraźnie w terenie. Nastąpił spadek liczby członków płacących regularnie składki organizacyjne. Zgłoszono projekt przekształcenia Kwartalnika "Archiwista" na rocznik i podwyższenie jego poziomu, postawiono też wniosek o nawiązanie współpracy z różnymi instytucjami w terenie, towarzystwami naukowymi, stowarzyszeniami o charakterze regionalnym i kulturalno-oświatowym, na tych odcinkach rysują się realne

perspektywy rozwijania różnorodnych form współpracy i organizowania atrakcyjnych imprez, którymi mogłyby oddziały terenowe SAP oddziaływać na środowisko w różnych ośrodkach i przyciągać nowych członków do aktywnego działania w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich.

Proponowano stworzenie sekcji przy Zarządzie Głównym, np.: Sekcji Propagandowej, popularyzującej cele i program SAP, Sekcji Odczytowej, która by mogła dostarczyć prelegentów dla terenu na zebrania w oddziałach i kołach. Omawiano sprawę rozwoju opieki nad szkołami pomaturalnymi, które szkolą techników-archiwistów dla archiwów państwowych i zakładowych. Aktualnie funkcjonują dwie szkoły pomaturalne w tej specjalności - we Wrocławiu i w Warszawie. Nad szkołą wrocławską patronat sprawuje Oddział SAP we Wrocławiu. W Warszawie szkoła pomaturalna funkcjonuje pod patronatem Zarządu Głównego, który opiekę nad nią przekazuje Oddziałowi Warszawskiemu. Szkoła w Lublinie w obecnym roku nie prowadziła naboru kandydatów, gdyż specjalność "archiwistyka" została tam zlikwidowana, z powodu braku zapotrzebowania na archiwistów na tam. terenie.

Omawiano sprawę aktywizacji oddziałów terenowych Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, które nie wykazują się żadną działalnością. Dodatkowy termin zakończenia kampanii sprawozdawczo-wyborczej został ustalony aby umożliwić powołanie nowych władz do końca czerwca br. Funkcjonujące oddziały terenowe przejmują członków z terenu sąsiednich województw, zgodnie z zasięgiem działania Wojewódzkich Archiwów Państwowych, albo jeśli nie zostaną powołane zarządy oddziałów terenowych SAP w pewnych województwach, członkowie tam mieszkający będą pod opieką oddziału funkcjonującego w najbliższym województwie. Postanowienia w tym zakresie zostały włączone do uchwały plenum Zarządu Głównego. Uchwała również zatwierdziła sprawozdanie Prezydium oraz bilans Stowarzyszenia Archiwistów Polskich za rok 1982. Zatwierdzono też protokół z poprzedniego zebrania Zarządu.

Władze Oddziałów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich
wybrane w 1983 roku

Oddział SAP w Białymstoku
Rynek Kościuszki 4, 15-950 Białystok
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Irena Grochowska	- przewodnicząca
kol. Alina Sztachelska	- wiceprzewodnicząca
kol. Aleksander Leszczuk	- skarbnik
kol. Irena Filipowicz	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Elżbieta Bagińska	- przewodnicząca
kol. Marianna Musiałowicz	- członek
kol. Helena Mancewicz	- członek

Oddział SAP w Gdańsku
ul. Wały Piastowskie 5, 80-958 Gdańsk
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Henryk Rose	- przewodniczący
kol. Józef Wiśniewski	- sekretarz
kol. Bożena Krawczyk	- skarbnik
kol. Romana Starego	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Feliks Bakulski	- przewodniczący
kol. Brygida Welo	- członek
kol. Teresa Borejko	- członek

Oddział SAP w Katowicach
ul. Jagiellońska 25, 40-950 Katowice
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Piotr Grejner	- przewodniczący
kol. Sabina Klimkiewicz	- sekretarz
kol. Grażyna Sokół	- skarbnik
kol. Jerzy Jaros	- członek
kol. Janina Wolanin	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Bronisława Spyra	- przewodnicząca
kol. Barbara Czerwińska	- członek
kol. Bożena Nowosielska	- członek

Oddział SAP w Kielcach
ul. Rewolucji Październikowej 17
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Kazimierz Nobis	- przewodniczący
kol. Jan Orzechowski	- wiceprzewodniczący
kol. Jan Gierszewski	- sekretarz
kol. Teresa Urbńska	- skarbnik
kol. Teresa Koba-Ryszewska	- członek
kol. Tadeusz Kręgiel	- członek
kol. Tomasz Kamiński	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Stanisław Marcinkowski	- przewodniczący
kol. Irena Bałabuch	- członek
kol. Roman Guldon	- członek

Oddział SAP w Koszalinie
ul. Zwycięstwa 117, 75-001 Koszali
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Jan Górski	- przewodniczący
kol. Kazimierz Jaroszek	- sekretarz
kol. Jerzy Roszkowski	- członek
kol. Włodzimierz Dudczak	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Adam Muszyński	- przewodniczący
kol. Krystyna Muszyńska	- członek
kol. Zygmunt Szultka	- członek

Oddział SAP w Krakowie
ul. Grodzka 54, 30-960 Kraków
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Janina Kręciochowa	- przewodnicząca
kol. Krystyna Litewkowa	- sekretarz
kol. Alojzy Baron	- skarbnik
kol. Jadwiga Madejowa	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Zbigniew Wojas	- przewodniczący
kol. Zofia Homecka	- członek
kol. Maria Żychowska	- członek

Oddział SAP w Łodzi
Pl. Wolności 1, 91-415 Łódź
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Zdzisław Konicki	- przewodniczący
kol. Barbara Derdas	- wiceprzewodniczący
kol. Iwona Lewandowska	- sekretarz
kol. Wiesław Durys	- skarbnik
kol. Iryda Kośko	- członek
kol. Jadwiga Sałagačka	- członek
kol. Elżbieta Sokołowska	- członek
kol. Edyta Wrzawińska	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Antoni Grabowski	- przewodniczący
kol. Wacław Konopka	- członek
kol. Józef Mocny	- członek

Oddział SAP w Olsztynie

ul. Zamkowa 3, 10-074 Olsztyn
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Krystyna Wiwatowska	- przewodnicząca
kol. Krystyna Hołownia	- sekretarz
kol. Franciszek Sokołowski	- skarbnik
kol. Józef Jagodziński	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Bożena Ruchlewicz	- przewodnicząca
kol. Maria Tarnowska	- członek
kol. Irena Chmielwska	- członek

Oddział SAP w Poznaniu

ul. 23 lutego 41/43, 60-967 Poznań
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Stanisław Nawrocki	- przewodniczący
kol. Erazm Scholtz	- sekretarz
kol. Adam Bieniaszewski	- skarbnik
kol. Anna Marciniak	- członek
kol. Barbara Ogłaza	- członek
kol. Marian Aleksandrowicz	- członek
kol. Bolesław Kiedroń	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Kazimiera Chojnacka	- przewodnicząca
kol. J. Miedzianowska	- członek
kol. A. Bittner-Nowak	- członek

Oddział SAP w Przemyśle

ul. Polskiego Czerwonego Krzyża 4
37-700 Przemyśl
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Zdzisław Konieczny	- przewodniczący
kol. Anna Podolak	- sekretarz
kol. Anna Więcek	- skarbnik
kol. Amelia Dziedziuk	- członek
kol. August Frenczak	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Maria Osiadacz	- przewodnicząca
kol. Edward Gołąb	- członek
kol. Teresa Mrozek	- członek

Oddział SAP w Rzeszowie

ul. Bożnicza 4, 35-064 Rzeszów
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Zofia Barczak	- przewodnicząca
kol. Edward Pasek	- wiceprzewodniczący
kol. Janusz Borowicz	- sekretarz
kol. Barbara Pecka	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Tadeusz Bieda	- przewodniczący
kol. Stanisława Jasińska	- członek
kol. Janina Kleszyk	- członek

Oddział SAP w Tarnobrzegu
z siedzibą w Sandomierzu
ul. Basztowa 4, 27-600 Sandomierz
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Piotr Pawłowski	- przewodniczący
kol. Danuta Ziolo	- sekretarz
kol. Regina Sagan	- skarbnik

Komisja Rewizyjna:

kol. Anna Łukasik	- przewodnicząca
kol. Teresa Starzomska	- członek
kol. Barbara Pawłowska	- członek

Oddział SAP w Toruniu
plac Rapackiego 4, 87-100 Toruń
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Karola Ciesielska	- przewodnicząca
kol. Janusz Tandecki	- skarbnik
kol. Maciej Gołembiewski	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Irena Janosz-Biskupowa	- przewodnicząca
kol. Henryka Moraczewska	- członek
kol. Witold Szczuczko	- członek

Oddział SAP w Warszawie
ul. Długa 6, 00950 Warszawa
/Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych/

Zarząd:

kol. Mieczysław Motas	- przewodniczący
kol. Alina Gryciuk	- wiceprzewodnicząca
kol. Barbara Woźniakowska	- sekretarz
kol. Józef Mizikowski	- skarbnik
kol. Wanda Bienkowska	- członek
kol. Regina Czarnecka	- członek
kol. Aleksandra Potemkowska	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Marek Lewtak	- przewodniczący
kol. Barbara Halbert	- członek
kol. Maria Lewandowska	- członek

Oddział SAP we Wrocławiu
ul. Pomorska 2, 50-215 Wrocław
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe/

Zarząd:

kol. Jerzy Pabisz	- przewodniczący
kol. Marian Maniarski	- wiceprzewodniczący
kol. Ludosław Stachowski	- sekretarz
kol. Zdzisław Talarkiewicz	- skarbnik
kol. Marek Ordylowski	- członek
kol. Jerzy Dudek	- członek
kol. Władysława Gołębička	- członek
kol. Jan Niedźwiecki	- członek

Komisja Rewizyjna:

kol. Anna Beran	- przewodnicząca
kol. Barbara Pazoła	- członek
kol. Krystyna Kałamaga	- członek

Oddział SAP w Zielonej Górze
66-002 Stary Kisielin
/Wojewódzkie Archiwum Państwowe
w Zielonej Górze z siedzibą
w Starym Kisielinie/

Zarząd:

kol. Marcei Brychey	- przewodniczący
kol. Lucja Jahołkowska	- sekretarz
kol. Krystyna Mańka	- skarbnik

Komisja Rewizyjna:

kol. Zbigniew Izdebski	- przewodniczący
kol. Iwona Michalak	- sekretarz

NOWE WYDAWNICTWA ARCHIWALNE

Archwion. Czasopismo poświęcone sprawom archiwalnym.

T. 73, Warszawa-Lódź 1982, ss. 367

Na tom składają się następujące działy: 1/ artykuły, 2/ studia i materiały, 3/ archiwa za granicą, 4/ recenzje i sprawozdania z książek, 5/ przegląd czasopism, 6/ kronika, 7/ wspomnienia pośmiertne. Na uwagę szerokiego kręgu archiwistów zasługują następujące artykuły: J. Boniecki: Zasób Archiwum Dokumentacji Mechanicznej, K. Chojnacka: Międzynarodowy katalog materiałów sfragistycznych, R. Kowalik, I. Sadurska: Badania nad ochroną archiwaliów przed szkodliwym działaniem mikroorganizmów.

Ponadto w dziale "Archiwa za granicą": A. Gryciuk: Organizacja i działalność archiwów czeskich, S. Nawrocki: Archiwa i zbiory archiwalne w Berlinie Zachodnim, M. Bandurka, J. Sroka: Kształcenie i doskonalenie kadr archiwalnych w ZSRR.

Archeion. Czasopismo poświęcone sprawom archiwalnym.

T. 74, Warszawa-Lódź 1982, ss. 272

Omawiany tom ukazał się po zmianach w składzie osobowym zespołu redakcyjnego, co znalazło wyraz w nowym układzie wewnętrznym czasopisma, które składa się z następujących działów:

1/ artykuły i studia, 2/ recenzje i noty bibliograficzne, 3/ przegląd czasopism, 4/kronika, 5/ wspomnienia pośmiertne, 4/ streszczenia obcojęzyczne.

Na uwagę zasługują następujące artykuły: S. Nawrocki: Doświadczenia zagraniczne w zakresie stosowania komputera w archiwach; H. Barczak: Informatyka w archiwach; H. Nowaczyk: Miniaturyzacja w archiwach państwowych. Ten ostatni artykuł omawia możliwości zastosowania w Polsce nowoczesnych metod i technik miniaturyzacji dokumentów archiwalnych, w tym również możliwości i korzyści zastosowania techniki laserowo-holograficznej w miniaturyzacji archiwaliów.

Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne

T. 43, Lublin 1981, ss. 400

Na tom półrocznika, wydawanego jako organ Ośrodka Archiwów Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy KUL oraz Archiwum Diecezjalnego we Włocławku, składają się następujące działy: 1/ dzieje i organizacja zbiorów, 2/ źródłoznawstwo, 3/informacje i sprawozdania, 4/ biografie i bibliografia, 5/ drobne prace historyczno-prawne, 6/ materiały demograficzne, 7/ publikacje źródeł historycznych.

W dziale "Informacje i sprawozdania" zasługuje na uwagę artykuł informacyjny Romana Nir "Działalność Centralnego Archiwum Polonii w Orchard Lake" /1979-1981/.

Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne

T. 44, Lublin 1982, ss. 400

Omawiany tom zawiera następujące działy: 1/ bibliotekarstwo, 2/ materiały i prace do czasów okupacji, 3/ publikacje źródeł historycznych. W tym ostatnim dziale opublikowane zostały teksty archiwalnych materiałów źródłowych "Statuty kapituł kolegiackich dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej" część II, źródła dotyczące XVI i XVII wieku przygotował do druku S. Librowski. Poza tym w tomie brak innych pozycji, dotyczących problematyki archiwalnej.

Cybulska Krystyna, Tarnowska Maria: Zasób Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Olsztynie. Informator. Olsztyn 1982, ss. 153.

Informator został przygotowany na trzydziestolecie WAP w Olsztynie. Zawiera on zarys dziejów archiwum, omówienie ważniejszych publikacji o jego zasobie oraz podstawowe informacje o zespołach akt.

Dane o zespołach archiwalnych są przedstawione według rozmieszczenia zasobu archiwum i podzielone na następujące działy: Wojewódzkie Archiwum Państwowe, Oddział WAP w Morągu, Oddział WAP w Mrągowie, Oddział WAP w Szczytnie.

Treść informatora dopełniają indeksy zespołów i miejscowości oraz ilustracje.



20PP/633

SPIS TREŚCI

Ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Redakcja)	1
M. Michniewska: Stan archiwów zakładowych przemysłu lekkiego na terenie wojew. częstochowskiego	2
E. Łokuciejewska: Materiały archiwalne Spółdzielczości z okresu PRL w Wojew. Archiwum Państw. w Bydgoszczy	17
Informacje archiwalne	34
Udział państwowej służby archiwalnej w obchodach stulecia ruchu robotniczego	34
Porozumienie o współpracy archiwów NRD i Polski	35
50 lecie WAP w Katowicach	36
„JANUS” — Biuletyn Sekcji Stowarzyszeń Archiwistów MRA Archiwa w „ALA World Encyclopedia of Library and Information Service”	36
Sprawy organizacyjne SAP	38
VII plenarne posiedzenie ZG	39
Władze Oddziałów Stowarzyszenia Archiwistów Polskich wybrane w 1983 r.	41
Nowe Wydawnictwa Archiwalne	49

Cena numeru
dla członków S

20 PP/633

Indeks 35162

WDN. zam. 619/83. Nakł. 1000 egz. M-10